

ALEKSANDRS PUŠKINS
SKOPAIS BRUŅINIEKS

SKOPAIS BRUŅINIEKS //

FB2: Imants Ločmelis <imantslochmelis@inbox.lv >, 20 June 2011, version 1.0

UUID: FE056891-FCAA-45A0-9A11-80EA22CC1945

PDF: fb2pdf-j.20180924, 29.02.2024

ALEKSANDRS PUŠKINS

SKOPAIS BRUŅINIEKS

ALEKSANDRS PUŠKINS

SKOPAIS BRUŅINIEKS

Atdzejojis Andrejs Kurcijs

Noskannējis grāmatu un FB2 failu izveidojis Imants
Ločmelis

Содержание

SKOPAIS BRUŅINIEKS0004
PIRMĀ AINA TORŅI0005
OTRA AINA PAGRABA TELPAS0016
TREŠĀ AINA PILI	0022

SKOPAIS BRUŅINIEKS

Ainas no Censona traģikomēdijas: The
covetous Knight.

PIRMĀ AINA TORNI

Albērs un Ivans

Albērs

Uz turnīru es iešu katrā ziņā,
Dod, Ivan, bruņu cepuri man šurp!
(Ivans padod viņam bruņu cepuri.)
Tā sadurta un gluži sabojāta.
To nevar galvā likt. Man jārod jauna.
Kāds trieciens! Nolādētais grāfs Deloržs!

Ivans

Un arī jūs tam krietni atmaksājāt:
Kā jūs no segliem viņu izsitāt!

Kā miris diennakti viņš nogulēja.

Kas zin, vai spirgs?

Albērs

Nav tomēr zaudētājos;

Tam venēciešu krūšubruņas sveikas,

Bet paša kiūtis nemaksā ne graša —

Sev citas iegādāties neies viņš.

Kam bruņu cepuri tam neatņemu!

Gan būtu atņēmis, ja nekaunētos

No dāmām, hercoga. Sasodīts grāfs!

Kaut labāk galvu pāršķēlis viņš man!

Man vajag arī drēbju. Viņureiz

Tik atlasā šeit bruņinieki bija

Un samtā; bruņās sēdēju vien es

Pie galda hercognamā. Atrunājos,

Ka turnīrā tik nejauši es esmu.

Ko tagad teikt? Ai trūkums, nabadzība!

Kā cilvēkam tu sirdi pazemo!

Kad grāfs Deloržs, ar savu pīķi smago

Man bruņcepuri pāršķēlis, bij prom

Un Emiram es piešus sānos spiedu,

Un kailu galvu aizdrāzos kā vētra,

Divdesmit soļus grāfu aizsviezdams

Kā mazu pāžu prom, un visas dāmas

Kad piecēlās un, seju slēpjot,

Kad Klotilde no bailēm iekliedzās,
Un slavināts kad tika trieciens mans, —
Jā, tad nevienam nenāca gan prātā,
Kāds iemesls manai drosmei, spēkam dīvām!
Par bruņcepuri biju satrakots;
Kas varonības cēlonis bij? — skopums! —
Ar to šeit sasirgt, dzīvojot ar tēvu
Zem viena jumta, tiešām grūti nav.
Ko dara Emirs mans?

Ivans

Vēl vienmēr klibo,
Un jāt ar viņu nav vēl iespējams.

A 1 b e r s

Nu ko lai dara, nopirkšu es Bēro . . .
Par viņu lielu naudu neprasīs.

Ivans

Nē, neprasīs, bet naudas mums vairs nav.

Albērs

Un Zālamans ko saka, diedelnieks?

Ivans

Viņš sacīja, ka naudu aizdot vairs
Viņš nevarot, ja nedodot tam ķīlu.

Albērs

Ak, ķīlu! bet kur ķīlu ņemt, pie joda!

Ivans

Es teicu tam.

Albērs

Un viņš?

Ivans

Tik krekst un vairās.

Albērs

Tu varēji tam sacīt, ka mans tēvs

Ir bagāts pats kā žīds, ka reiz es visu

No viņa mantošu.

To teicu gan.

Albērs

Nu?

Ivans

Vairās tik un krekst.

Albērs

Ai, kādas bēdas!

Ivans

Viņš gribēja nākt pats.

Albērs

Nu, paldies dievam,

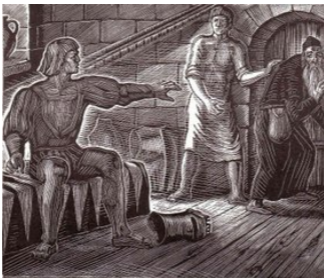
Bez izpirkuma nelaidīšu prom.

(Pie durvīm klauvē.)

Kas tur?

(Ienāk žīds.)

žīds

Kalps pazemīgais.

Albērs

Tu tas, draudziņ!

Nolādēts žīds, tu, godāts Zālaman,
Nāc, lūdzu, šurp: kā dzirdu, neuzticies
Vairs naudu aizdot.

žīds

Cienīgs, žēlīgs bruņinieks,
Labprāt, bet... nevaru. To zvēru jums.
Kur naudu ņemt? Es esmu izpostīts,
Jums, bruņiniekiem, labprāt palīdzēdams,
Neviens vairs nemaksā. Jūs gribu lūgt,
Vai nevarat kaut daļu atdot...

Albērs

Plēsējs!

Tu domā, ja man tiešām nauda būtu,

Tad es ar tevi tagad pītos? Diezgan,
Jel netiepies, mans mīļais Zālamān;
Dod dukātus. Man izber vienu simtu,
Dod šurp, pirms tevi neizkrata.

žīds

Simtu!

Ai, ja simt dukātu man būtu.

Albērs

Paklau:

Kā nav tev kauna palīdzību liegt
Man, tavam draugam?

žīds

Zvēru . . .

Diezgan, diezgan.

Tu ķīlu pieprasi? Ko blēņas mels!

Ko iekīlāt man tev? vai cūkas ādu?

Ja varētu ko iekīlāt, tad sen

Tas būtu pārdots. Bruņinieka vārda

Vai, suns, tev diezgan nava?

žīds

Jūsu vārdam,

Kamēr jūs dzīvi, nozīme ir liela.

Un flāmu bagātnieku šķirstus tas

Kā talismans jums vaļā atdarīs.

Bet, ja jūs to par ķīlu projām dosiet

Man, nabadzīgam ebrejam, un pats —
Pats nomirsiet (dievs, pasargi no tā),
Tad atslēgai tas pielīdzināms būtu
No lādītes, kas iemesta ir jūrā.

Albērs

Vai tēvs par mani ilgāk nodzīvos?

Zīds

Kā zināt var? Ne mēs sev dienas skaitām;
Spirgts jauneklis vēl vakar, šodien miris,
Un četri sirmgalvji, lūk, viņu nes
Uz kapu projām salīkušiem pleciem.
Vēl barons možs. Dievs dos, vēl gadu desmit
Vai divdesmit un vairāk nodzīvos.
Tu melo, žīd! Pēc gadiem trīsdesmit
Būs pienācis man gads jau piecdesmitais,
Kur tad es naudu likšu?

žīds

Naudu? — nauda

Mums katrā vecumā ir noderīga;
Jauns meklē naudā kalpus izveicīgus,
Tos netaupīdams, sūta tur un šur.
Vecs vīrs redz tajā draugus uzticamus
Un glabā tos kā savu acuraugu.

Albērs

Ai! manam tēvam nauda nav ne kalps,
Ne arī draugs, bet kungs, kam pats viņš kalpo;
Un kā vēl! Tā kā alžīriešu veigs,
Kā piesiets suns pats aukstā būdā dzīvo,
Dzer ūdeni, grauž sausas garoziņas
Un nakti neguļ, apkārt skraida riedams,
Un zelts it mierīgi guļ noglabāts
Tam šķirstos. Klusu ciet! tā diena nāks,
Tas kalpos man un negulēs vairs dīkā.

Zīds

Jā, bedot baronu, uz viņa bērēm
Gan vairāk naudas nekā asru līs.
Lai ātrāk dievs dod mantojumu.

Albērs

Amen!

Žīda

Bet varam. . .

Albērs

Ko?

Zīds

Tāpat, man šķiet, ka rodams
Kāds līdzeklis . . .

Albērs

Kāds gan tas būtu?

žīds

Jā —

Man pazīstams ir sen kāds aptiekārs,
Kāds nabags, vecīgs ebrejs ...

Albērs

Augļotājs

Kā tu, vai drusku godīgāks par tevi?
Žīds

Nē, bruņniek, Tobijs citu lietu prot:
Viņš taisa pilienus... un tiešām brīnums,
Kā iedarbojas tie.

Albērs

Bet kas tur man?

Žīds

Uz glāzi ūdens ... pilienu trīs pietiek,
Ne garša tiem, ne krāsa pamanāma;
Bet cilvēks drīz bez graizēm vēderā,
Bez šķebuma, bez sāpēm aiziet nāvē.

Albērs

Tavs vecis tirgojas ar indi.

Žīds

Jā —

Ar indi arī.

Albērs

Kas? Vai naudas vietā
Man piedāvāsi divsimt pudelītes

Ar indi — dukātu par katru? Tiešām?

Žīds

Jums patīkami pasmieties par mani.

Nē; gribēju ... var būt, ka jūs ... man šķita,

Ka baronam laiks pienācis ir mirt.

Albērs

Kā! tēvu noindēt! tu drīksti dēlam ...

Tver, Ivan, to. Kā iedrošinās tas! ...

Vai saproti, tu žīda dvēsele —

Tu suns, tu pūķis! tevi es uz vietas

Pie vārtiem pakārt varu.

Piedodiet!

Tas bija tikai joks.

Albērs

Šurp, Ivan, virvi.

Zīds

Es .. jokoju. Es naudu atnesu.

Albērs

Prom, suns!

(žīds aiziet.)

Lūk, jau cik tālu tēva skopums

Ir mani aizvedis! Zīds piedāvāt

Ko iedrošinās! Glāzi vīna šurp,

Es trīcu .. Ivan, nauda vajadzīga

Man tomēr. Trauc pie žīda nolādētā,

Skrej, saņem dukātus, bet atnes man
Pirms tintnīcu. Es izrakstīšu zīmi
Šim blēdim. Tikai neved atpakaļ
Šo Jūdasi ... Jeb nē, vēl uzgaidi,
Tā dukāti pēc nāveszālēm odīs
Kā sidrabgraši viņa ciltstēvam ...
Es vīna vēlējos.

Ivans

Mums vīna nav

Ne lāses vairs.

Bet tas, ko dāvanai

No Spānijas man sūtīja Remons?

Ivans

To aiznesu visbeidzamo vēl vakar

Es kalējam, kas slimis.

Albērs

Jā, zinu, zinu .. .

Tad pasniedz ūdeni. Nolādēts mūžs!

Nē, izlemts — iešu taisnību sev meklēt

Pie hercoga: lai skopo tēvu piespiež

Kā dēlu turēt mani — ne kā peli,

Kas dzimusi zem grīdas.

OTRA AINA PAGRABA TELPAS

Barons
Kā aušīgs jauneklis alkst satikšanās
Ar pavedēju viltīgu un veiklu
Vai lētticīgu skuķi, ko pats vil,
Tā gaidīju to brīdi cauru dienu,
Kad nokāpšu šai paslēptuvē es
Pie drošiem šķirstiem. Diena laimīgā!

Es šķirstā sestajā (tas pilns vēl nava)
Klāt piebērt varu sauju zelta naudas.
Gan liekas, tas nav daudz, bet pamazītēm
Aug dārgumi. Es lasīju reiz rakstos,
Ka cars kāds pavēlējis kareivjiem
Pa saujai zemi sanest vienā kaudzē,
Un dižens kalns tur pacēlies, un cars
No kalna priecīgs apkārt lūkojies
Uz ieleju, ar baltām teltīm klātu,
Un jūru, kuģi trauksmīgi kur peld.
Tā es, pa saujiņai vien atnesot
Surp paslēptuvē meslus parastos,
Sev kalnu uzcēlu, no kura es
Uz visu noskatos, kas manā varā.
Kas gan man nekalpo? Es tā kā dēmons
Nu visu zemi spēju pārvaldīt;
Ja vien es gribēšu, — man pilis celsies
Un manos greznos dārzos pulcēsies
Šurp saskrējušas nimfas jautrā barā,
Steigs mūzas savu nodevu man nest,
Un brīvais ģēnijs manā jūgā lieksies,
Pat tikums, nakšu nenogurstošs darbs
No manis rātņi gaidīs savu algu.
Ja svilpšu — klāt man padevīgi, bikli
Jau līdīs asiņaina ļaundarība

Un rokas laizīs man, un manās acīs
Tā nolasīs man visas vėlėšanās.
Man pakļauts viss, bet es — nekam;
Pār visām iegribām es stāvu mierīgs
Un savas varas apziņā: man pietiek
Šīs apziņas ...

(Apskata savu zeltu.)

Gan šķiet, ka tas tik mazums,
Bet cik gan jaužu rūpju, viltus daudz
Un asaru, un lūgšanu, un lāstu
Kā svarīgs liecinieks tas atgādina.
Lūk, dukāts senatnīgs ... lūk, šitais! Šodien
Man atraitne to atnesa, bet iepriekš
Ar trijiem bērniem tā zem mana loga
Pusdienas stāvēja uz ceļiem vaimanājot.
Bij lietus, rima, sāka atkal līt,
Bet viltiece no vietas nekustējās;
To padzītu, bet kāds man pačukstēja,
Ka vīra parādu tā atnesusi man,
Jo cietumā jau rītu negrib būt.
Un šito? to man atnesa Tibo, —
Kur to gan ieguva viņš — slinķis, blēdis?
Viņš, protams, nozaga, bet iespējams,
Ka viņš uz lielceļa un naktī mežā ..
Tā ir! ja sviedri, asins, asaras,

Kas izlietas par visu, ko šeit glabā,
No zemes dzīlēm pēkšņi sāktu plūst,
Tad būtu grēku plūdi klāt un es
Sais drošās velvēs noslīktu. Bet laiks.
(Grib atslēgt šķirstu.)

Jā, katru reizi, šķirsts kad jāatslēdz,
Man uznāk drudža drebuļi un trīsas.
Es nebīstos (ai nē! ko bīties man,
Kad klāt man šķēps? jo atbild man par zeltu
Tā tērauds uzticams), bet sirdi māc
Man kādas svešas, nezināmas jūtas ..
Mums mediķi par cilvēkiem zin stāstīt,
Kas slepkavību izjūtot kā baudu.
Kad atslēgu es gribu slēdznī griezt,
Es sajūtu, kas jāsajūt ir tiem,
Kas dur ar nazi: patīkami reizē
Un baigi.

(Atslēdz šķirstu.)
Lūk, kur svētlaimība mana!
(Izber naudu.)

Nu ej! Pa pasauli tev diezgan klejot,
Kur Jaužu kaislībām arvien tu kalpo.
Miedz mierīgā un spēcinošā miegā,
Kā dievi atdus augstu debesīs ..
Es šodien gribu sarīkot sev dzīres;

Pie katra šķirsta sveci aizdegšu
Un visus atvēršu. Tiem vidū pats
Es stājis, raudzīšos uz spožām kaudzēm.
(Aizdedzina sveces un atslēdz vienu šķirstu
pēc oira.)

Es esmu valdnieks! ... Luk, kāds burvīgs zaigs!
Man paklausīga, stipra valsts šī mana;
Tur mana laime, tur mans gods un slava!
Es — valdinieks ... Bet kas kā pēctecis
Un mantnieks pārņems manā valstī varu?
Jauns neprātis un negants izšķērdējs,
Kam izvirtuši dzīrotāji draugos!
Tiklīdz es miris būšu, viņš — viņš nāks
Un nokāps zem šīm klusām, mēmām velvēm
Ar galma baru rijīgo un glaimo.
No mana liķa atslēgas viņš zags
Un šķirstus vaļā atvērs smiedamies,
Un mani dārgumi drīz aizplūdīs
Pa zīda kabatām, kas caurumainas.
Un svētos traukus sasitis viņš drupās,
Viņš svēto elju netīrumos lies.
Viņš izšķērdēs .. . Bet tiesības tam kādas?
Vai gan es visu ieguvis par velti
Vai jokojot, kā spēlmanis, kas klaudzot
Met kauliņus un ierauš naudas kaudzes.

Kas zin, cik daudz man rūgtas atturības
Un domu smagmes, kaisles savaldot,
Kad diena rūpēs, bezmiegā zūd nakts,
Viss tas ir maksājis? Varbūt teiks dēls,
Ka sirds man apaugusi ir ar sūnu
Un iegribu nav bijis man un nav,
Ka grauzusi nav mani sirdsapziņa,
Šis zvērs ar asiem nagiem, siržu kremtējs
Un viesis neaicināts, uzbāzīgais,
Rupjš augļotājs — šī ragana, no kuras
Pat mēness dziest un tumst un kapi veras,
Kā apmulsumā miroņi tad mostas ...
Nē, izciet pats vispirms sev bagātību,
Pēc tam tad redzēsim, vai nelaimīgais
To izšķērdēs, kas gūts ar asinīm.
Ak, kaut es necienīgiem skatiem spētu
Šīs velves noslēpt! ak, ja šurp no kapa
Es spētu nākt kā sargātāja ēna,
Uz šķirsta sēsties un no dzīvajiem
Šos savus dārgumus kā tagad sargāt! . . .

TREŠĀ AINA PILI

Albērs. Hercogs
Albērs

Jel ticiet, valdiniek, — es ilgi cietu
So nabadzības kaunu. Ja vēl spētu —
Jūs mani sūdzamies gan nedzirdētu.

Hercogs

Es ticu, labdzimtīgais bruņiniek,
Kas tāds kā jūs, tas tēvu nevainos,
Ja nebūs spiests. Maz tādu izvirtuļu ...
Tik esiet mierīgs: jūsu tēvu es
Pats vienatnē bez trokšņa pierunāšu.
Es gaidu to. Jau ilgi netiekamies.
Viņš manam vectēvam bij draugs. Vēl miņā
Man laiki tie, kad biju es vēl bērns,
Tam tika mani savā zirgā celt
Un smago bruņcepuri likt man galvā
Kā zvana jumolu.

(Skatās logā.)

Bet kas gan tur?

Tik tiešām?

Albērs

Viņš tas, valdniek.

Jel ejiet

Tai istabā! Es saukšu jūs.

(Albērs aiziet, ienāk barons.)

Tas jūs!

Es, baron, priecīgs redzēt jūs tik spirtu.

Barons

Es laimīgs, valdiniek, ka bij man spēks

Še ierasties, kā jūs man pavēlējāt.

Hercogs

Jau sen, tik sen, kad, baron, šķīrāmieš.

Vai mani atminat?

Barons

Es, valdiniek?

Kā tagad vēl jūs redzu. Ak, jūs bijāt

Tik mundrs bērns. Un nelaikis mans hercogs

Tad mēdza teikt: «Klau, Filip (tā arvien

Viņš mani sauca), ko gan teiksi? nu?

Pēc gadiem divdesmit kā tu, tā es —

Mēs būsim vientieši šā zēna priekšā .. .»

Šis zēns, tas, protams, jūs.

Hercogs

Der pazīšanos

Mums atjaunot. Mans galms jums aizmirsies.

Vecs valdniek, esmu kļuvis. Galmā man

Ko darīt gan? Jums, jauniem, patīkami
Ir turnīri un svētki. Tajos es
Vairs nederu. Bet, ja dievs karu dos,
Tad krekstēdams es zirgā sēdišos;
Vēl pietiks spēka, cīnoties par jums,
Ar roku drebošu celt veco šķēpu.

Hercogs

Mums, baron, jūsu centība nav sveša;
Jūs bijāt mūsu dzimtas draugs; mans tēvs
Jūs cienīja. Es uzskatīju jūs
Par krietnu, drošu bruņnieku; bet sēstam.
Jums bērni, baron, ir?

Barons

Viens vienīgs dēls.

Hercogs

Kāpēc to neredzu es savā galmā?
Jums galms ir apnicis, bet viņa gados
Un kārtā pieklājas pie galma būt.

Barons

Mans dēls gan vairās galma dzīves trokšņa;
Viņš visai drūms un savvaļīgas dabas —
Ap pili viņš pa mežiem vienmēr klejo
Kā briedis jauns.

Tam nepieklājas vis

No ļaudīm bēgt. Bet pieradīs it drīzi

Pie līksmībām un turnīriem, un ballēm.
Man viņu atsūtiet un parūpējieties,
Lai apgādi dēls saņem pienācīgo . . .
Jūs sadrūmāt, var būt, ka jūs no ceļa
Māc nogurums?

Barons

Nē, valdniek, esmu spirts;
Es tikai samulsu, jo jūsu priekšā
Es negribēju atzīties, bet jūs
Man pavēlat par manu dēlu stāstīt,
Ko labprāt gribēju es noslēpt jums.
Par nelaimi viņš cienīgs nava
Ne jūsu laipnības, ne uzmanības.
Viņš savu jaunību šķiež trakulībās
Un netikumos ...

Hercogs

Lūk, tas ir tāpēc,
Ka viņš jau, baron, viens. Un dīkdienībā
Drīz jauni ļaudis kļūst par palaidņiem.
Man viņu atsūtiet! Un paradumus tos,
Ko guvis vienatnē, viņš aizmirsīs.

Barons

Jel piedodiet, bet tiešām, valdiniek,
Man jūsu priekšlikums ir nepieņemams . . .

Hercogs

Bet kāpēc gan?

Barons

Man, vecim, Jaujiet iet. ..

Hercogs

Es pieprasu: jums jāpasaka iemesls,

Kāpēc jūs noraidāt.

Barons

Uz dēlu šo

Es nikns.

Hercogs

Par ko?

Barons

Par ļaunu noziegumu.

Hercogs

Bet sakiet — kāds gan ir šis noziegums?

Barons

Lai paliek, hercog ...

Hercogs

Savādi tas liekas,

Vai jūs par viņu kaunaties?

Jā ... Kaunos..

Hercogs

Bet ko viņš izdarījis?

Barons

Mani... viņš

Grib nonāvēt.

Hercogs

Jūs nonāvēt! tad es

To tiesai nodošu kā noziedznieku.

Barons

Es necentīšos pierādīt, kaut zinu,

Ka tiešām viņš pēc manas nāves alkst,

Jau mēģinājis mani arī pats

Viņš ir ...

Hercogs

Ko?

Barons

Aplaupīt.

(Albērs ieskrien istabā.)

Albērs

513

Tie, baron, meli!

33 — 2011

(dēlam)

Kā drīkstējāt? ...

Barons

Tu šeit! tu spēji, tu! ...

Tu drīkstēji man sacīt tādu vārdu! ...

Par meli sauci valdinieka priekšā! ...

Ko? vai ne bruņnieks es?

A l b ē r s

Nē, melis jūs!

Barons

Un pārķons nesper vēl, dievs visutaisnais,

Tad pacel cimdu, šķēps lai tiesu spriež!

(Nomet cimdu; dēls strauji to paceļ.)

A l b ē r s

Paldies! Luk, tēva pirmais dāvējums.

Hercogs

Ko redzēju, kas manā priekšā bija?

Dēls pieņēma, kad to izaicina tēvs!

Lūk, kādā laikā jāvalkā ir man

Šī hercogvaža. Kļūsi, neprātīgais!

Un tu, tu tīģerēni (Dēlam.) Nu diezgan, pietiek;

Man cimdu atdodiet! (Atņem to.)

A l b ē r s

(a parte)

2ēl!

Hercogs

Kā cimdā iecirties viņš nagiem! ... Nezvērs!

Nu ejiet prom un nedrīkstiet man acīs

Tik ilgi rādīties, līdz beidzot pats

Es saukšu jūs.

(A l b ē r s aiziet.)

Vai, veci nelaimīgais,

Jums kauna nav? ...

Barons

Jel, valdniek, piedodiet. . .

Man kājas neturas ... un mani ceļi

Jau gurst.. . trūkst elpas! . . . Kur ir atslēgas?

Ai manas atslēgas! ...

Hercogs

Ak dievs, viņš miris!

Cik briesmīgs laiks, cik sirdis briesmīgas!

Atdzejojis Andrejs Kurcijs

.